

כשטרמאפ מדבר על "שלום", הוא לא מתכוון למה שאתם

25.01.2026 | חנן שי | written by ד"ר אל"מ במיל'

כאשר נשיא ארצות הברית דונלד טראמפ מדבר על "שלום", נדמה לעיתים כי המילה עצמה איבדה את משמעותה המוכרת. לא עוד פיוס, לא סיום סכסוך, ואפילו לא ניהול זהיר של עימות. מאחורי יוזמות השלום, צוותי המו"מ והעסקאות הכלכליות, מסתתרת תפיסה אחרת לגמרי של סדר עולמי [1] כזו החורגת כמעט מכל הגדרה פילוסופית, מוסרית או מדינית של שלום.

הסיבה לבלבול איננה טקטית אלא מושגית. שלום איננו מושג אוניברסלי. הוא תלוי תרבות, תפיסת אדם, יחס לכוח ומערכת ערכים. במזרח התיכון, יותר מבכל מקום אחר, שלום איננו רק הסכם [2] הוא מפגש בין ציביליזציות. וכאן מתגלה הפער: בין תפיסת שלום מערבית-יהודית, המבוססת על ריסון עצמי והכרעה מוסרית של הקונפליקט, לבין תפיסות מזרח-תיכוניות מסורתיות, הרואות ב"שלום" בעיקר היררכיה יציבה [3] שקט הנשען על כפיפות וכוח.

המסורת המערבית, מאז קאנט, רואה שלום כאיון מוחלט של הסכסוך: לא הפסקת אש אלא ביטול תנאיה. היהדות מפוכחת יותר: שלום איננו ביטול הקונפליקט אלא הכרעתו [4] תהליך מתמשך הדורש חינוך, ריסון, תחזוקה מוסרית מתמדת. בשתי הגרסאות, שלום הוא הישג ערכי, לא תוצר לוואי של כוח.

אלא שהשלום שמציע טראמפ איננו משתייך לאף אחת מן התפיסות הללו. הוא איננו שלום קאנטיאני [5] הסכסוכים לא נפתרים אלא מוקפאים. הוא איננו שלום יהודי [6] אין כאן הכרעה מוסרית או בניית אמון. והוא גם איננו משתלב היטב בקטגוריות הקלאסיות של יהושפט הרכבי: לא שלום חיובי, לא שלום של אי-רלוונטיות, ואפילו לא שלום שלילי קלאסי. לפנינו תצורה אחרת: שלום מהגמוניה.

זהו שלום רומאי. Pax Romana מודרני. לא שלום בין יריבים שהתפייסו, אלא סדר שמוכתב בידי מרכז כוח דומיננטי. השקט איננו תולדה של פיוס אלא של הרתעה; היציבות איננה נובעת משינוי עומק אלא מכפייה. כל עוד ההגמון חזק [7] הסדר מחזיק. כאשר הוא נחלש, מתגלה האמת: לא שלום קרס, אלא מסך הטיח בלבד.

לא במקרה מדינות מערב אירופה הדמוקרטיות אינן נוהרות אל "צוות השלום" של טראמפ, בעוד שחקנים אזוריים הרגילים לשלום של שררה דווקא כן. זהו איננו כשל דיפלומטי [8] אלא רמז עבה למהות המהלך. אין כאן ניסיון ליישב סכסוכים, אלא לעצב היררכיה.

ומה משמעות הדבר לישראל? ישראל אינה יכולה ואינה צריכה לדחות מהלך אמריקאי כזה. אך אסור לה להתבלבל. שלום רומאי מחייב מוכנות רומאית. הרוצה בשקט, חייב להיות נכון

למלחמה. לא כסיסמה, אלא כעיקרון מוסרי ואסטרטגי גם יחד. שלום שאיננו מגובה בעוצמה, בנחישות ובכוננות מתמדת איננו שלום, אלא אשליה מסוכנת.

זהו אולי הלקח המרכזי מיוזמת טראמפ: לא כל מה שנקרא שלום אכן ראוי לשם הזה. ולעיתים, בשם השאיפה לשקט, מוטב להישיר מבט אל הסדקים ² לפני שהטיח נושר ובצו השלום הרומאי להתכונן למלחמה.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 25 לינואר 2026.